

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Pensjonsavdelingen
Postboks 8019 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:
200905712-/FH

Vår ref.:
09/13512/Trine Homble/Kari Sanness

Dato:
15.01.10

Høring – Oppfølging av avtale om offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor

Vi viser til departementets brev 20. november 2009 vedlagt høringsnotat om oppfølging av avtale om offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor.

Nedenfor følger våre merknader til høringsnotatet

Punkt 3.1 Innledning

Rett til alderspensjon fra tjenstepensjonsordning vil vanligvis foreligge tidligst fra fylte 67 år, med unntak for ansatte med særaldersgrense. I tredje avsnitt står det at beregningen av tjenstepensjon ikke skal påvirkes av når fleksibel alderspensjon tas ut. Vi forstår det slik at beregningen av tjenstepensjonen heller ikke skal påvirkes av hvilken grad fleksibel alderspensjon tas ut med. Vi oppfatter det derfor slik at det i de tilfeller folketrygdens alderspensjon er tatt ut før tjenstepensjon og tjenstepensjonen tas ut ved fylte 67 år skal tjenstepensjonen samordnes med en beregnet basispensjon fra folketrygden dividert med forholdstallet ved fylte 67 år. Ved beregning av alderspensjon fra tjenstepensjonsordning skal det være forholdstallet ved 67 år eller ved et senere uttakstidspunkt for tjenstepensjonen som gjelder.

Punkt 3.2.1 Tjenstepensjon og folketrygdens alderspensjon tas ut samtidig

De tre siste setningene i første avsnitt er bare korrekte for alderspensjonister som bare mottar grunnpensjon og tilleggspensjon. For alderspensjonister som også mottar pensjonstillegg, blir denne omtalen misvisende.

Tilsvarende gjelder definisjonen av basispensjon. Det er mer presist å si at dette er grunnpensjon og tilleggspensjon før levealdersjustering. Basispensjonen tilsvarer ikke nødvendigvis alderspensjon etter dagens regler.

I eksempel 1 framgår det ikke hvordan samordningsfradragene beregnes. Eksemplet har dessuten en litt inkonsekvent form for avrunding i og med at brutto tjenstepensjon avrundes til nærmeste tusen mens samordningsfradraget avrundes til nærmeste hundre.

Det fremkommer ikke klart av eksemplene i høringsnotatet hvordan beregningen av samordningsfradrag mer detaljert skal beregnes. Vi forstår det slik at gjeldende beregningsregler i samordningsloven skal videreføres i hovedtrekk – ut fra den enkeltes faktiske basispensjon ved 67 år eller eldre, men likevel slik at det foretas levealderjustering av samordningsfradragene etter særskilte regler. Vi etterlyser mer detaljerte beskrivelser av hvordan den basispensjonen som skal danne grunnlag for fastsettelse av samordningsfradrag beregnes under ulike forhold. Dette spesielt i den grad det vil ha innvirkning på de rutiner som nå gjelder for overføring av pensjonsdata fra NAV til tjenstepensjonsordningene. Vi viser i denne sammenheng til punkt 8 nedenfor.

Punkt 3.2.2 Folketrygdens alderspensjon er tatt ut før 67 år

I tredje avsnitt står det at det tas hensyn til tidlig uttak slik at det ikke kompenseres for dette i beregningen. Personer med ordinær aldersgrense i det offentlige kan tidligst fratrukke med alderspensjon fra tjenstepensjonsordning ved 67 år. Fleksibel alderspensjon fra folketrygden kan tas ut fra 62 år. I tilfeller der full tjenstepensjon tas ut ved 67 år, skal samordningsfradragene fastsettes på grunnlag av en beregnet alderspensjon fra folketrygden ved 67 år når fleksibel alderspensjon er tatt ut tidligere. Vi forutsetter at den aktuelle beregnede alderspensjon svarer til faktisk basispensjon inkludert eventuelt basispensjonstillegg ved 67 år dividert med aktuelt forholdstall ved fylte 67 år.

Vi legger til grunn at offentlige tjenstepensjonsordninger kan foreta den særskilte levealdersjusteringen i egne datasystemer, jf punkt 8 nedenfor.

Punkt 3.3 Uttak av tjenstepensjon etter 67 år – kompensasjon for levealdersjustering

I henhold til forslag til nye bestemmelser i forskrift 18.11.1996 nr 1084 vil det være et vilkår for rett til tjenstepensjon at medlemmet setter fram krav om tilsvarende ytelser fra folketrygden. For rett til alderspensjon fra tjenstepensjonsordning fra fylte 67 år må vedkommende ha fått innvilget alderspensjon fra folketrygden etter minst tilsvarende grad og for samme periode som for tjenstepensjonsordningen.

Slik vi tolker forslagene til nye regler vil det ved uttak av full alderspensjon fra tjenstepensjonsordning ved 67 års alder samtidig måtte foreligge rett til full fleksibel

alderspensjon fra folketrygden. Aktuell basispensjon fra folketrygden ved 67 års alder vil danne grunnlag for beregning av samordningsfradrag i tjenstepensjonen, ikke den basispensjonen som dannet grunnlag for uttak av fleksibel alderspensjon fra folketrygden ved lavere alder. Økt tilleggspensjonsopptjening pga flere pensjonspoeng – for personer med mindre enn 40 år med pensjonspoeng ved første uttak - og økt arbeidsinntekt som påvirker gjennomsnittet av de 20 beste poengtallene, vil dermed være bestemmende for størrelsen på basispensjonen som skal samordnes med tjenstepensjonen ved 67 år. Tilsvarende gjelder for personer som har fått økt trygdetid. Det vil kun tas hensyn til inntekt etter ferdig skatteligging. Det betyr at det først vil foreligge opplysninger om inntekt i det 66. året når skatteliggingen foreligger ved utgangen av det året inntekten lignes.

Vi antar at det i et antall saker vil måtte foretas ny samordning mellom tjenstepensjon og fleksibel alderspensjon fra folketrygden når folketrygdpensjonen blir omregnet pga medregning av inntekt for året før uttak av tjenstepensjon og pensjoneringsåret. Det synes i den forbindelse noe uklart hvordan det skal foretas ny beregning av samordningsfradrag når basispensjonen i folketrygden øker med en restpensjon etter fylte 67 år og det kun er restpensjonen som skal beregnes med et lavere forholdstall. Vi antar imidlertid at samordningen skal skje med basispensjonen ved 67 år dividert med forholdstallet ved 67 år.

I fjerde avsnitt på side 8 siste setning bør det fremgå at også pensjonstillegg skal medtas, jf. tilsvarende kommentar til punkt 3.2.1.

Siste avsnitt på side 9 omhandler gjeninntreden i stilling. Det er uklart for oss hva som menes her. Slik teksten er formulert kan det fremstå som om man skal kunne kompensere for effekten av levealdersjustering gjennom å gjeninntre i medlemspliktig stilling. Vi er imidlertid usikre på om dette er meningen. Vi er videre usikre på om dette vil si at man også i slike tilfeller vil avstå fra å bruke et nytt lavere forholdstall basert på et senere og endelig tidspunkt for fratredelse, eller om man skal anvende forholdstall for alle de ulike endringstidspunktene. Nye forskrifter for beregning av tjenstepensjon inklusive bruk av nytt lavere forholdstall for beregning av samordningsfradrag, antas i liten grad å ha innvirkning på utveksling av samordningsdata.

Punkt 3.4 Individuell garanti

I andre avsnitt på side 12 andre setning bør det fremgå at også pensjonstillegg skal medtas, jf. tilsvarende kommentar til punkt 3.2.1, 3.2.2 og 3.3.

Vi kan ikke se at det er fremmet forslag om å samordne aktuelle personlige garantitillegg som utbetales av tjenstepensjonsordningen i tilfeller av samtidig pensjon fra personskadepensjon. Slike forutsetninger følger ikke av gjeldende samordningsregler. Vi har ingen merknader til dette.

Punkt 4.2 Spørsmål om levealdersjustering av alderspensjon etter særaldersgrense

Vi har ingen merknader til det aktuelle forslaget til løsning. Slik vi ser det vil dette være regler som gir en praktisk løsning.

Punkt 4.3 Samordning med folketrygdens alderspensjon

NAV forstår konklusjonen slik at det vil være mulig å både ha utbetalt alderspensjon fra folketrygden og offentlig tjenstepensjon med særaldersgrense før 67 år uten samordning. Samordning foretas for denne gruppen først fra 67 år. En annen løsning kunne være at disse, på linje med offentlig ansatte uten særaldersgrense, må velge mellom alderspensjon fra folketrygden eller offentlig tjenstepensjon før fylte 67 år.

Punkt 5.1 Videreføring av dagens regler

Punkt 5.2 Spørsmål om levealdersjustering i offentlig sektor

Punkt 5.3 Forholdet mellom AFP i offentlig sektor og alderspensjon fra folketrygden

NAV forstår høringsnotatet og lovforslaget slik at det ikke skal være tillatt å ta ut AFP i offentlig sektor samtidig med alderspensjon i folketrygden før 67 år. Videre forstår vi det slik at en person som hhv har tatt ut AFP i offentlig sektor eller alderspensjon i folketrygden før 67 år kan opphøre den ene for å starte uttak av den andre ytelsen. Det bør tas inn bestemmelser både i folketrygdloven kapittel 19 og i lov om Statens Pensjonskasse/ lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse som gjensidig utelukker samtidig utbetaling av disse ytelsene.

For øvrig er vi usikre på hva som menes med siste setning i andre avsnitt i punkt 5.3. Departementet legger til grunn at retten til AFP vil falle bort dersom vedkommende velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden i stedet. Faller da retten til AFP bort for godt eller kan vedkommende ombestemme seg igjen? Administrativt er det enklere at retten faller bort for godt.

I denne forbindelse viser vi til avsnittet om administrative konsekvenser, punkt 8.

Punkt 5.4 Samordning av offentlig tjenstepensjon med AFP i privat sektor

Ifølge forslag til nye bestemmelser i samordningsloven § 25 skal det fra og med måneden etter at pensjonisten fyller 67 år gjøres fradrag i tjenstepensjonen med den livsvarige delen av avtalefestet pensjon. Hvis det er tatt ut AFP før fylte 67 år, skal det etter samordningsprinsipper som for alderspensjon i folketrygden foretas samordning av AFP som om det var tatt ut AFP ved 67 år. Det vil si at man skal beregne AFP ut fra forholdstall ved 67 års alder uavhengig av om AFP faktisk utbetales med et høyere forholdstall.

Vi ser at det i denne forbindelse vil stilles krav til formidling av nye pensjonsdata. Det vil derfor kreve nye tilpasninger i eksisterende IKT-løsninger.

Punkt 6.1 Regulering av alderspensjon og AFP

I fjerde avsnitt siste setning framgår at reguleringen av alderspensjon under utbetaling må gjennomføres ved at pensjonsgrunnlaget reguleres med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 % ettersom det er pensjonsgrunnlaget som er utgangspunktet for beregning av alderspensjon under utbetaling. Vi vil påpeke at for alderspensjon vil førstegangsregulering avhenge av forholdet mellom uttaksgraden 1. mai og gjennomsnittlig uttaksgrad siste 12 måneder. Tilsvarende regel bør innføres også her.

Punkt 6.2 Regulering av uføre- og etterlattepensjoner

Tidspunktet for når uføre- og etterlattepensjoner fra tjenstepensjonsordningene skal gå over fra å reguleres med lønnsvekst til å reguleres som alderspensjoner under utbetaling har ingen betydning for NAVs rutiner og arbeidsoppgaver. Det er tjenstepensjonsordningene som her vil foreta samordning og regulering. Det bør likevel vurderes om det kan ha betydning for personskadepensjon ved "trekantsamordning".

Vi ser imidlertid ikke rimeligheten i at disse pensjonstypene skal ha en gunstigere regulering enn alderspensjon fra tjenstepensjonsordningen.

Punkt 7.1 Vilkår om framsetting av krav om alderspensjon fra folketrygden

I første avsnitt framgår at man får rett til alderspensjon fra 62 år. Her bør det stå "kan få rett til " alderspensjon fra folketrygden fra 62 år.

Punkt 7.2 Overgang fra uførepensjon til alderspensjon

Vi antar at det vil være hensiktsmessig med en overgang fra uføre til alderspensjon på samme tidspunkt i tjenstepensjonsordningene og i folketrygden. Inntil ny uførestønad eventuelt blir gjennomført har departementet foreslått at overgang fra uførepensjon til alderspensjon fra folketrygden skal skje ved fylte 67 år. Det er også foreslått at overgangen fra gjenlevendepensjon til alderspensjon skal skje ved fylte 67 år. Vi anbefaler tilsvarende overgang i tjenstepensjonsordningene ettersom dette vil være enklest administrativt. På hvilket tidspunkt overgangen vil skje med ny uførestønad er ennå uavklart og vi antar at man må se på dette spørsmålet igjen.

Punkt 7.5 Samordning av pensjon fra personskadetrygd

Vi har ingen vesentlige merknader til forslag til nye regler for samordning av personskadepensjon med tjenstepensjon og alderspensjon fra folketrygden. Vi ser imidlertid at nye regler for regulering av alderspensjon fra folketrygden og tjenstepensjon under utbetaling vil kunne ha innvirkning på tilsvarende regulering av personskadepensjoner. Vi mener derfor at det er aktuelt å gjøre tilpasninger til dette. Dette vil kunne gjøres blant annet ved endringer i bestemmelsene i kapittel 3 i lov av 29. juni 1951 om tillegg til lover av 13. desember 1946 om krigspensjoning.

Punkt 8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til offentlig tjenstepensjon og AFP får administrative konsekvenser for NAV. Bakgrunnen for dette er at folketrygdens alderspensjon kan utbetales fra 62 år fra 2011 samtidig som de særskilte ordningene i offentlig sektor videreføres. Det vil være vanskelig for brukerne å få oversikt over sine rettigheter og muligheter og det medfører at generell informasjon til befolkningen om tidlig pensjon i folketrygden vanskelig gjøres ettersom det vil være ulike ordninger i privat og offentlig sektor.

NAV må tilpasse sine IKT-løsninger, både selvbetjeningsløsningen og saksbehandlingsløsningen. Regelverket gjør også at veiledning blir mer komplisert ettersom AFP i offentlig og privat sektor blir ulike. Vi legger imidlertid til grunn at det ikke er NAVs oppgave å drive utstrakt veiledning om rett til offentlig tjenstepensjon eller AFP.

De administrative endringene som følger av samordningsloven når det gjelder samordningsmeldinger, tjenstepensjonsregister og lignende tar vi sikte på å gjennomføre pr 2011. Det er imidlertid ikke mulig for NAV å implementere de endringer som vil være nødvendig for personer yngre enn 1954-kullet i den perioden Pensjonsprogrammet i NAV eksisterer. Det vil dermed komme senere administrative og økonomiske konsekvenser fram mot 2016.

I tilknytning til det som står i punkt 3.2.1 vil vi for ordens skyld presisere at det forholdstallet/delingstallet som benyttes i folketrygden følger av tabeller for forholdstall/delingstall utarbeidet av Arbeids- og velferdsdirektoratet ihht folketrygdloven § 19-7 og 20-13 med tilhørende forskrifter. Tabellene vil være offentlig publisert informasjon fra NAV og det er brukers alder på uttakstidspunktet/beregningstidspunkt som avgjør hvilket forholdstall/delingstall som skal benyttes i beregningen. Det er dermed ikke nødvendig at offentlige tjenstepensjonsordninger får oppgitt fra NAV hvilket forholdstall/delingstall vi har benyttet i beregningen. Etter anmodning fra tilbydere av offentlige tjenstepensjonsordninger tar NAV likevel sikte på å oppgi hvilket forholdstall vi har benyttet ved beregning av folketrygd. Dette vil framgå av samordningsmeldingene som oversendes offentlige tjenstepensjonsordninger.

I tilknytning til punkt 3.3 vil vi nevne at vi er av den oppfatning at det dersom det skal gjøres justeringer i offentlig tjenstepensjon for videre opptjening etter 67 år, ikke er nødvendig å involvere NAV. Dette kan beregnes i tjenstepensjonsordningen ved bruk av forholdstall på vanlig måte.

I forbindelse med punkt 3.4 vil vi presisere at NAV ser det slik at det ikke er nødvendig å involvere etaten i beregning av individuell garanti utover at NAV oversender faktisk utbetalt folketrygd, grad og forholdstall ved 67 år i samordningsmeldinger.

I punkt 4.3 legger vi til grunn at offentlige tjenstepensjonsordninger kan foreta den særskilte levealdersjusteringen i egne datasystemer, dvs. foreta levealdersjustering med annen faktor (ved 62 år eller uttakstidspunktet) enn den faktiske som NAV benytter ved 67 år. Det må også presiseres at endringer i pensjon grunnet videre opptjening, sivilstatus, gjenlevendefordel med mer fra uttakstidpunkt før 67 år ikke beregnes særskilt fra NAV. NAV ønsker å oppgi basispensjon/basispensjonstillegg pr 67 år og pensjon pr. første uttakstidpunkt slik at tjenstepensjonsordningen deretter kan justere med korrekt forholdstall.

Videre forstår vi det som står i punktene 5.1, 5.2 og 5.3 slik at det ikke skal være tillatt å ta ut AFP i offentlig sektor samtidig med alderspensjon i folketrygden før 67 år. Det kan være vanskelig for brukerne og orientere seg om sine rettigheter og dette vil ha administrative konsekvenser for NAV. Vi tar sikte på å informere brukere som benytter selvbetjeningsløsningen eller søker alderspensjon fra folketrygden på annen måte før 67 år om at de må orientere seg om de valgmuligheter de har.

Vi vil for ordens skyld bemerke at man i arbeidet med å tilpasse reglene for Pensjonstrygden for sjømenn og Garantikassen for fiskere til ny alderspensjon av administrative hensyn bør legge opp til at NAV skal oversende de samme grunnlagdata til disse ordningene som vi skal til Statens Pensjonskasse.

Punkt 9.2 Utkast til endringer i lov av 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse

§ 24 tredje ledd

I første punktum framgår at forholdstallet på fratredesetidspunktet skal benyttes. Det er vesentlig å sikre at man benytter samme forholdstall i pensjonsberegning etter folketrygdloven og etter denne loven når ytelsene tas ut på samme tidspunkt. Vi er usikre på om det blir riktig at det står fratredesetidspunkt her. Det er mulig at det bør stå uttakstidspunktet for alderspensjon, tilsvarende som det står i folketrygdloven § 19-10 andre ledd.

I kapittel 19 benytter man forholdstallet ved den alderen vedkommende hadde ved inngangen til måneden for virkningstidspunktet. Vi antar at slike detaljer kan stå i forskrift.

Ny § 24a femte og sjette ledd

Det er et spørsmål om dette blir riktig dersom vedkommende har rett til pensjonstillegg. Jf. vår kommentar til 3.2.1, 3.2.2 og 3.3. Det er mulig at spørsmålet dekkes av utkastet til samordningsloven § 24 nr.1.

§ 42 første ledd

Her står det at reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 19-14 andre ledd, jf. åttende ledd legges til grunn. Dette blir ikke samme regulering som for folketrygdens alderspensjon i første reguleringsår. Det må i så fall også henvises til § 19-14 sjuende ledd.

9.4 Utkast til endringer i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser

§ 19 andre ledd, andre og nytt tredje punktum

Ordlyden i denne bestemmelsen synes isolert sett å føre til at det vil lønne seg å ta ut gradert folketrygdpensjon. Slik vi oppfatter det vil imidlertid bestemmelsene i forskrift av 18. november 1996 nr. 1084 komme til anvendelse og regulerer forholdet slik at dette ikke blir tilfelle.

§ 20 fjerde ledd

Denne bestemmelsen vil tilsvarende som § 19 andre ledd isolert sett føre til at det vil lønne seg å ta ut gradert folketrygdpensjon. Vi antar at forskrift av 18. november 1996 nr. 1084 kommer til anvendelse også her.

§ 24 nr. 1

Vi antar at det i første setning bør presiseres at det her menes grunnpensjon og tilleggspensjon etter kapittel 3, altså før levealdersjustering.

I andre setning står det at pensjonstillegg/basispensjonstillegg samordnes som særtillegg. Her bør det vel bare stå basispensjonstillegg. Vi forstår det slik at basispensjonstillegget samordnes etter § 23, og at samordningsfradragene deretter skal divideres med aktuelt forholdstall. Pensjonstillegget får dermed ingen rolle i samordningen.

9.6 Utkast til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse

§ 2

Bestemmelsene i § 2 bokstav b, c og d er de samme som finnes i gjeldende tilskottslov. Vi har således ingen merknader til forslaget.

§ 3e

Vi oppfatter dette om en videreføring av dagens kontroll mot andre ytelser. Den enkelte må velge hvilke ytelser som er gir best resultat ettersom vedkommende ikke kan motta AFP og

nevnte ytelser samtidig. Vi legger til grunn at NAV, som i dag, kontrollerer hvorvidt det utbetales folketrygdytelser. Det er imidlertid et spørsmål hvem som har ansvar for å kontrollere at det ikke utbetales AFP etter denne loven til en person som mottar eller har mottatt AFP etter AFP-tilskottsloven. Etter vår oppfatning bør dette ansvaret ligge hos SPK.

§ 5

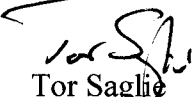
Slik denne bestemmelsen er formulert synes den å gi større ansvar til NAV enn det NAV har i dag for AFP i offentlig sektor fram til 65 år. Vi ser ikke behov for å utvide vårt ansvar.

Videre følger det av bestemmelsen at spørsmål om en arbeidstaker er omfattet av tariffavtalen skal avgjøres av departementet. Vi antar at departementet i praksis vil delegere denne myndigheten til SPK.

§ 7

Vi antar at det her vil komme tilsvarende forskrifter som nå er foreslått til AFP-tilskottsloven § 31 d og e.

Med vennlig hilsen
Arbeids- og velferdsdirektoratet

Tor Saglie
Arbeids- og velferdsdirektør

Hilde Olsen
Direktør, Pensjon og ytelser